

مهريه پتي بي

سينماي كمدي، بازتاب لطيفه‌هاي بياني و كنشي

■ زهرا حاج محمدی

صداقت در زندگي كه گريز از ظلم پذيري است، نيز مي‌باشد.

انتخاب كاراكتری از میان توده متوسط و یا حتی طبقه پایین جامعه، ساده لوح اما دلشین و دوست داشتنی از آرمان اساسی این سینماست. اما کاربرد نوع فضا، شخصیت پردازی درست، در بیان تصویری این سینما موجب شده انواع متفاوتی از سینما به وجود آید. گاه کمدي پست به واسطه بهره بردن عمدی از کنش‌های سریع بدنی، کتک زدن‌ها و کتک خوردن‌ها، تعقیب و گریزها در رفتار و بیان ساده لوحانه، حاصل این سینماست و گاه پرداختن به موضوعات سیاسی - اجتماعی در قالب طنز و کنایه و هجو این سینما را به مرز سینمای کمدي عالی سوق می‌دهد. اما آنچه که کاربرد بیشتری داشته است همان سینمای کمدي پست است. این نوع کمدي می‌تواند تنها دو ساعت مخاطب را وادار به خنده کند بی آنکه چیزی به او بیاموزد یعنی آنچه که در سینمای کمدي ایران از ابتدا تا کنون شاهد بوده‌ایم و پس از انقلاب نیز سینمای کمدي ما ادامه دهنده همین روند بوده است. نمونه نزدیک این سینما را می‌توان در پاکبخته دید.

سینمای کمدي عالی کمتر در تاریخ سینمای کشور کاربرد داشته و گاه هرگز کاربردی نداشته است. اما نزدیکترین نمونه سینمایی آن را می‌توان در معجزه خنده شاهد بود که سعی کرده با بیان به دور از اغراق و تحرکات صرفاً خنده‌آور، به بیان مسایل درون شناختی قشر خاصی از مردم جامعه و نیز بیان علل حقارتها، کینتها، بخل‌ها، حسدها و ... پردازد.

با تولد سینما، بالطبع تفکر با اندیشه و تخیل هنرمندان که پرچمدار نهضت اتوپیایی و آرمانی مخاطبان خویش بودند برای ترویج و پردازش تفکر آزادی خواهی با آزاداندیشی و آزادزیستی به عدم تبعیت از الزامها برخاسته و درصدد مبارزه و تقابل با نمادهای ثابت و تثبیت شده ردایل و فضایل پرآمد. در این میان تحلیل هر هنرمندی تظاهرات درونی و بیرونی خود را در ظرفی خاصی ریخته و با عقده‌های درون ماهیتی خود تطبیق داده و سپس آن را به صورت لطیفه‌های زبانی و بیانی و نیز کنشی - یعنی آنچه که از آن سینمای کمدي تعبیر می‌شود - القاء کرده و سعی دارد - با برانگیختن خط بصری - سعی و عاطفی در مخاطب خود، او را با خود همراه سازد.

تقارن کاربرد شادی آفرین و نه چندان جلدی عناصر رفتاری و بیانی موجب تمایز نوع خاص سینمای کمدي از دیگر انواع آن می‌شود. در این نوع سینما هدف پیش‌تر تفریح و ایجاد شادی در مخاطب است. البته سینمای تاب کمیک تنها به این دو بسنده نکرده بلکه به دنبال بازتاب

خواهیم دید همانطور که دیدیم و در جشنواره پانزدهم مشاهده کردیم اما در آخر یک پیشنهاد به مسئولین ... همانطور که مسئولین سینمایی بعد از سالها تجربه بخشهای مختلفی را در قسمتهای مختلف ارشاد ایجاد کرده‌اند و تمامی نویسندگان و فیلمسازان با یک جهت مشخص اقدام به ساخت فیلمی می‌کنند بهتر آن است که این اقدام را گسترش دهند تا سینمای کمدي همچون سینمای جنگ - سینمای کودک و سینمای دبئی دارای ست و سری مشخص گردد و این عمل، باعث خواهد شد تا شاهد یک خط مشی معین و آثار بهتری باشیم.

حال که اشاره‌ای به جایگاه سینمای کمدي و مسئله طنز در سینمای ایران شد بهتر است نگاهی به بهترین‌های کمدي بعد از انقلاب کرد ...

کارنامه سینمای کمدي بعد از انقلاب به دو بخش برمی‌گردد بخشی که صرفاً کمدي است و بخشی که نگاهی حلتر به موضوعهای مختلف دارد دهه اول بعد از انقلاب را نمی‌توان به دنبال اثر شاخصی گشت جدای از آثاری چون هی‌جو) و اجاره نشینها آثار مختلفی بودند که مورد استقبال قرار نگرفتند و یا بدلایلی نیمه تمام رها شدند از جمله جعفرخان از فرنگ برگشته اما دهه دوم دهه قابل قبول تری بوده و می‌توان امیدوار بود ... فیلم لیلی با من است ساخته کمال تبریزی با دستمایه قرار دادن جنگ نگاهی متفاوت و نو در سینمای بعد از انقلاب است چه از لحاظ ساختار چه داستان ... فرم ساختاری لیلی با من است کمدي رئال است و این نوع کمدي اوتیپا پهنتری با تماشاگر برقرار می‌کند ... همانطور که فیلم در اکران هم مورد اقبال قرار گرفت. البته لازم به ذکر است در جشنواره پانزدهم نیز می‌توان از شاخص بودن فیلم معجزه خنده ساخته پدا... صدی غافل بود.